

*ІЖКО Євгенія Станіславівна,
викладач кафедри «Філологія і переклад» Дніпропетровського
національного університету залізничного транспорту імені
академіка В. Лазаряна*

Метод проектів як один із засобів оптимізації автономного навчання.

Розглянуто сутність методу проектів. Наведено класифікації проектів. Проаналізовано основні фази проведення проекту. Визначено й охарактеризовано базові критерії проектної роботи як невід'ємні складові успішного автономного вивчення іноземної мови. Для формування та розвитку навичок створення проектів був проведений і проаналізований інформаційний, творчий проект.

Проект, проектний метод, фази проекту, автономне навчання, презентація, самостійність.

Рассмотрена сущность метода проектов. Приведены классификации проектов. Проанализированы основные фазы проведения проекта. Определены и охарактеризованы базовые критерии проектной работы как неотъемлемые составляющие успешного автономного изучения иностранного языка. Для формирования навыков и развития навыков создания проектов был проведён и проанализирован проект.

Проект, проектный метод, фазы проекта, автономное обучение, презентация, самостоятельность.

The article is devoted to the problem of the classification of the project method and developing the skills of the project work during the language learning.

The project method and the characteristics of its classifications are considered from the point of view of their effectiveness. The basic elements of the project are identified and described as integral components of successful

autonomous language learning. The project that corresponds to the principles of autonomy learning and suits for all types of students was developed. The results of the project are introduced in the article.

It was found that the goal of using project work during learning foreign languages is to help students to consciously control how they learn so that they can be efficient, motivated, and independent language learners. The organization of the project encourages students to take the responsibility and reflect on their own thinking process as well. Understanding the language learning process will encourage students' acquisition and critical analysis of language learning issues. It can be concluded that the project work is a necessary part of autonomous learning. It should be emphasized that the criteria for the project and learning autonomy are similar. Both the project work and autonomous learning are characterized by following features: self-organization in learning, implementation and use of strategies and methods, changing the traditional role of the teacher, possibilities of self-assessment, integration of previous experience, focusing on your own learning style. The main purpose of project method is the possibility of self-knowledge acquisition process in solving practical problems or problems that require the integration of knowledge from different fields. This goal cooperates with the main goal of autonomous learning - to teach students to learn and work independently and responsibly. It can therefore be concluded that the project method is the best way of the formation and development of autonomous learning skills.

Project, project method, autonomy learning, presentation, independence

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Однією з головних цілей вищої освіти в сучасній дійсності є надання студентам знань і навичок, що дозволяють їм ефективно самостійно регулювати свій процес навчання. Тому автономне навчання стало популярною темою в мовній освіті. Метод проектів є важливою і невід'ємною частиною автономного навчання. У педагогічній теорії є чимало

спроб класифікувати проекти й систематично їх описати. Складність полягає в різноманітності видів проектів та засобів їх проведення. Існує проблема вибору та створення сприятливих умов для найбільш ефективного проведення проектів під час вивчення іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ідея проектів – це не нове явище. Вона існує більш сторіччя, але стала популярною в останні два десятиріччя у зв'язку зі зміною орієнтації цілей навчання. З періоду виникнення конструктивістського підходу в навчанні в дослідженнях з теорії викладання іноземних мов можна спостерігати значний інтерес до проектної роботи. Метод проектів пов'язують з Джоном Дьюї [9], але не він є винахідником цього методу.

Метод проектів був розроблений американським педагогом У.Кілпатріком [8] в 20-ті роки ХХ століття як практична реалізація концепції інструменталізму Дж. Дьюї.

Фундаментальну працю «Проектна робота» створив 1986 році англійський вчений Фрід – Бут Д. Л. [5]

Значний вклад у вивченні поняття методу проектів внесли такі вчені як С. Гайнес [6], Т. Хатчинсон [7], Д. Рейнхард [13].

Т. Хатчинсон [7] приділяв свою увагу проблемі використання міні-проектів як виду завдання аудиторного заняття.

Теорії вивчення методу проекту присвятили свої труди такі вітчизняні вчені та дослідники як Бегьом Ф., Дьоміна О., Олійник І.П. [1, 2, 3]

Мета статті – здійснити співставлення класифікацій проектів, з метою виявлення найбільш ефективних видів проектів, умов та засобів їх реалізації для вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проектне заняття – це особлива форма заняття. Проектне заняття відрізняється від традиційного не лише теоретично, але й практично.

Для Д. Дьюї [9] проект означає активне обговорення теми, яка довгий час представляє інтерес для студентів та суспільства та яка виявляє подальші

проблеми з метою ініціювання у студентів прагнення до пізнавальних процесів.

Головна мета методу проектів – можливість самостійного придбання знань в процесі рішення практичних задач або проблем, які потребують інтеграції знань з різних сфер. Ця мета співпадає з головною метою автономного навчання – навчити студента навчатися та діяти самостійно та відповідально.

Ханс Юрген Крумм [10] виділяє 5 визначальних ознак навчальних проектів:

1. Конкретна мета, яка дозволяє використовувати мову в комунікативній функції та яка дозволяє відкривати щось нове.
2. спільне планування та проведення проекту вчителем та студентами, під час чого студенти намагаються справитися з поставленими задачами за допомогою своїх мовних знань. Викладач виступає радником, який забезпечує студентів мовними засобами, які можуть бути використані у вирішенні завдання.
3. Залучення зовнішнього світу до заняття або розповсюдження заняття у зовнішній світ, де відчувається єдність мови та дії, мови та ситуації.
4. самостійні дослідження та дії студентів за допомогою усіх доступних допоміжних засобів, наприклад, словника, граматичних довідників, комп'ютера, інтернету, мікрофону та камери.
5. Презентабельний результат, який можна продемонструвати поза аудиторією у вигляді постера, газети, кореспонденції, виступу та який може сприяти подальшим діям, наприклад, виникненню дискусії або дебатів за певною темою, корекції помилок, виконанню граматичних вправ або написанню твору, при цьому відбувається удосконалення проекту.

Для правильної організації та ефективного проведення проекту слід розрізняти види проекту. Вважаємо доцільною та найбільш повною

запропоновану Є.С. Полат [4] класифікацію проектів з урахуванням декількох критеріїв:

1. За методом, який домінує в проекті:

- дослідні;
- творчі;
- пригодницькі, ігрові;
- інформаційні;
- практико-орієнтовані;

2. За характером координування проекту:

- з явною координацією;
- з прихованою координацією.

3. За характером контактів:

- внутрішні (регіональні);
- міжнародні.

4. За кількістю учасників:

- особистісні (індивідуальні);
- парні;
- групові.

5. За тривалістю проведення:

- короткострокові;
- середньої тривалості;
- довгострокові.

На нашу думку, щоб гарантувати успішне проведення проекту, треба заздалегідь ознайомлювати студентів з певними методами, прийомами та техніками проведення проектів: методи синтезу, аналізу, індукції, дедукції, порівняння, зіставлення, опису, систематизації. Кожен метод реалізується за допомогою наукових прийомів (суцільна вибірка матеріалів, класифікація матеріалу за певними параметрами, статистична обробка отриманих результатів тощо). Такий підхід відповідає основному принципу автономного навчання - вмінню планувати і аналізувати своє навчання. Важливою умовою

автономного навчання є знання і володіння стратегіями навчання. У студента під час роботи над проектом поступово розвивається здатність використовувати певні техніки та стратегії навчання на іншому автентичному матеріалі. Таким чином, він вчиться самостійній організації власного процесу навчання.

Спираючись на дослідження [3, 4, 11, 12], можна виділити наступні фази виконання проекту:

1. Ініціювання.
2. Планування.
3. Проведення.
4. Презентація.
5. Оцінювання.
6. Документація.

Слід відмітити, що ці фази співзвучні з фазами самоконтролю в процесі автономного навчання (фаза старту, фаза планування, фаза управління та контролю, фаза підсумку). Це означає, що студенти повинні самостійно організувати проведення проекту з точки зору цілей навчання, змісту і результату, а також вибору методів і прийомів, часу і місця навчання, що сприяє формуванню та розвитку навичок автономного навчання.

Перша фаза здійснення проекту – це фаза імпульсу, фаза збирання ідей та вибору теми. Під час фази ініціювання проекту перш за все слід прояснити, що взагалі студенти бажають зробити. Студенти повинні бути мотивовані, тому вибір теми та спосіб її втілення у життя повинен залежить лише від студентів. При цьому часто виникають різні уявлення, думки, та вибір теми стає каменем спотикання. Допускаються кожна ідея, кожна пропозиція, кожне ключове слово. У творчому збиральному процесі повинні бути задокументовані всі асоціації усіх учасників. Кращим засобом на цьому етапі збору ідей є прийом «мозковий штурм». Дуже важливим під час цієї фази не допустити конфліктів. Мова йде про те, щоб зібрати всі можливі пропозиції та оговорити їх. У результаті цього

першого кроку виявляється вже приблизно структуроване уявлення теми. Важливе й неважливе, здійсненне та утопічне стоять поруч .

Суть проекту повинна бути виражена якомога ясніше через встановлення головної мети проекту. Тут йдеться про спільне розуміння того, що є ядром проекту. Це має бути письмово зафіксовано та очевидно для всіх. Уточнення мети проекту та ідентичності проекту є для всіх учасників вирішальним питанням. Дуже корисною на цьому етапі може бути робота з «ключовими словами» та «рекламними повідомленнями». Важливо також визначити так звані «не-цілі», тобто ті дії, яких не слід вживати. Це допоможе встановити справжні конкретні цілі проекту. Мета проекту та засоби її втілення, звичайно, залежать від рівня знань студентів [14].

Сутність фази планування полягає в тому, щоб якомога реалістичніше змодулювати спочатку в голові, а потім на папері майбутній перебіг проекту. Справжнє оцінювання успіху навчання можливе лише тоді, коли можна порівняти поставлені цілі та результати. У фазі планування розроблюються відповідні шляхи реалізації поставлених цілей. План базується на розподілі майбутніх задач.

Проект слід розділяти на смислові підзони. Структура повинна бути зрозуміла усім учасникам. Та для кращої орієнтації студентів треба заповнити таблицю.

Окремі етапи роботи повинні бути логічно упорядковані з часом виконання завдання. Завдання рівномірно розподіляються між студентами. Студенти повинні чітко усвідомлювати, що треба знайти та опрацювати певну кількість матеріалу та виконати поставлені задачі за певний час.

Не слід забувати про важливість створення працездатної цільної дружньої та відповідальної команди. Групи студентів треба створювати з урахуванням особистого стилю навчання кожного студента для найбільш ефективної реалізації проекту. Команда повинна встановити баланс між спільною діяльністю та індивідуальними завданнями. В групі повинні процвітати командний дух та продуктивна атмосфера. Розвиток навичок роботи в команді

розвивається не одразу, а поступово. Створення проектів надає як раз можливість такого розвитку.

Багато також залежить від ефективної та правильної роботи викладача. Викладач повинен абстрагуватися від загального перебігу проекту, виступати в ролі супровідника та радника та надати студентам більше свободи. Це відповідає провідній ідеї автономного навчання, яка полягає у концентрації всього процесу навчання на особистості того, хто вчиться, наданні йому більшої свободи вибору. Викладач вийшов з ролі інструктора і стає ініціатором і консультантом у студентській діяльності, яка призводить до самостійності учнів. Розвиток здатності учня до автономної навчальної діяльності в галузі вивчення мови та культури по суті означає розвиток особистісних якостей студента, які забезпечують його самовизначення, самореалізацію і саморозвиток в освітньому середовищі.

При формулюванні плану студентам пропонується конкретно відповісти на наступні запитання:

1. Який результат ми бажаємо отримати?
2. Яким чином ми можемо отримати цей результат? (методи, стратегії, допоміжні засоби)
3. Який матеріал ми будемо збирати та опрацьовувати?
4. Що, для кого та як буде задокументовано?
5. Які завдання виконуватиме кожен студент?
6. Які допоміжні засоби можна використати?
7. Скільки часу відводиться на завдання?
8. Як часто буде відбуватися поетапний контроль результатів?
8. Як, коли та кому ми будемо представляти проект?
9. Як краще задокументувати проект?

Під час фази проведення проекту відбувається практична реалізація плану: пошук та опрацювання матеріалів за необхідною темою, проведення досліджень, інтерв'ю, поетапний контроль виконання завдань, аналіз та

синтез інформації, яку було знайдено, адаптація матеріалу до формату проекту, виявлення подальших цілей.

Проведення проектів ставить перед студентами високі вимоги, тому що у більшості випадків їх освіта не була проектно-орієнтованою. При цьому студентам часто не достає гнучкості для творчої діяльності. Тут на допомогу приходять викладачі, які допомагають студентам проявити себе найбільш активно. При чому на різних фазах студентам слід виступати в різних ролях. Під час фази ініціювання треба віддати належне ролям ініціатора та каталізатора. У фазі планування студент виступає як модератор та координатор. Для успішного проведення проекту студент повинен показати себе як хороший організатор.

Під час презентації проекту студенти демонструють свої результати.

Причини презентацій проектів можуть бути найрізноманітнішими:

- розповсюдження знань, досвіду;
- розповсюдження ідеї проекту;
- наглядність результатів проектної роботи;
- частина самопрезентації учбового закладу та ін.

Для успішної презентації важливі чотири етапи: планування, підготовка, здійснення та оцінка.

Під час планування слід визначити мету, задачі, зміст, цільові групи та форму презентації, змодельовати драматургічну структуру презентації.

У підготовчий період перевіряються оснащення аудиторії, наявність допоміжних засобів, вирішуються організаційні задачі.

Під час проведення презентації слід поводитися якомога професійно, впевнено, треба намагатися показати себе сильною особистістю, в залежності від ситуації гнучко реагувати.

Під час оцінки презентації студентам пропонується відповісти на ряд запитань:

- Що вдалося зробити та що треба удосконалити?
- Що може бути змінено, щоб запобігти повторенню?

- Що має бути зроблено в продовженні проекту для поліпшення результатів?

Під час фази оцінювання відбувається контроль виконання задач згідно з планом. Треба встановити, чи досягнута головна мета. Студент підсумовує отримані знання, оцінює результат роботи.

Здатність правильно оцінити свою діяльність, внести швидкі і точні корективи є однією з умов успішного самостійно організованого навчання. Крім того, придбані навички самоконтролю входять істотною частиною в характер людини, визначаючи відповідальне ставлення до виконуваної роботи, правильну самооцінку, організованість [14].

З метою ознайомлення із головними принципами та фазами проведення проекту на практиці та розвитку відповідних компетенцій, які студенти зможуть автономно приміняти в процесі свого навчання, протягом 2-го семестру 2013-2014 навчального року на практичних заняттях з дисципліни «Лінгвокраїнознавство» в групі студентів – перекладачів 4-го курсу був здійснений середньостроковий інформаційний, творчий, практико-орієнтований проект «Німці Дніпропетровська». Цікавий лінгвокраїнознавчий зміст проекту змотивував студентів продемонструвати результати своєї роботи у вигляді презентації на практичному семінарі.

Імпульсом для створення проекту послужило відвідування групою студентів 4-го курсу екскурсії «Німецький Катеринослав» по місту Дніпропетровську, яку організував німецький розмовний клуб «ДКК». Студенти познайомилися з архітектурними пам'ятками міста та прослухали цікаву лекцію молодого історика Антона Мухіна про вклад губернаторів та провідних архітекторів міста німецького походження у створення Дніпропетровська. Студенти були вражені та захоплені інформацією та з ентузіазмом ділилися своїми враженнями на наступному занятті. У ході розмови студенти неодноразово висловлювали бажання дізнатися більше.

Тому з метою з'ясування, що саме слід досліджувати, було запропоновано створити асоціограму «Німці в Дніпропетровську». Серед

розмаїття ідей, асоціацій, понять, висловлювань виявилися наступні основні аспекти: історія, суспільні організації, культура та розваги.

З урахуванням особистих інтересів та можливостей студенти були розподілені на групи, які повинні були впродовж двох тижнів, використовуючи різні джерела, знайти якомога більше інформації за виявленими аспектами, не важливо, на якій мові.

На наступному занятті студенти представили результати своїх пошуків у вигляді плакату (настінної газети?) з відображенням того, що (назва аспекту), де (книга, журнал, газета, інтернет, будь-яка організація), в якому вигляді (текст, відео:новини, концерт, лекція; аудіофайл, інтерв'ю), в якому обсязі та на якій мові вони знайшли.

Це викликало подальший інтерес та багато нових ідей, що до реалізації проекту. Перш за все постало питання: «Що саме ми можемо та бажаємо зробити»? Тобто потрібно було встановити головну мету проекту. Після бурхливих дискусій, обговорення та аналізу матеріалу було вирішено створити презентацію за темою «Німці Дніпропетровська», яка включатиме в себе наступні аспекти:

1. Історія:

- створення міста;
- губернатори німецького походження;
- архітектори німецького походження;
- установи та підприємства (школи, училища, заводи тощо).
- 2. Суспільні німецькі організації в Дніпропетровську.
- 3. Культура та розважальна сфера.

Для ефективного проведення проекту студентам було запропоновано заповнити наступну таблицю, пункти якої представляють основні елементи автономного навчання.

Фази	Мета,цілі	Завдання/час	Методи, стратегії	Контроль
1	1. Вибір теми	- асоціограма	Стратегія	Аналіз

	«Німці Дніпропетровська» 2. Виявлення мети: «Створення презентації «Німці Дніпропетровська»	«Німці в Дніпропетровську» (40 хв.); - збирання матеріалу за аспектами: історія, установи, культура та розваги (2 тиж.) - створення плакату (2 тиж.)	організації /планування; стратегії пам'яті; Метод синтезу та аналізу.	асоціограми; демонстрація та оцінювання плакату.
2	Розподіл задач	заповнити таблицю (1 год); розподілити завдання (30 хв.)	Стратегії планування, управління, оцінювання, особистісно-орієнтовані стратегії.	Таблиця; Щоденник студентів.
III.	Розширення мовленєвої та соціо-культурної компетенції; Розвиток навичок перекладу.	I етап: - знайти матеріал за певними темами. II етап: складання тексту презентації. III етап: Переклад тексту презентації на німецьку мову	- Організаційні, особистісно-орієнтовані, когнітивні стратегії; - стратегії управління, контролю та оцінювання;	I етап: Показ та аналіз матеріалу в групі; Сортировка матеріалу. Перевірка та корегування перекладу
IV.	Презентація результатів проекту.	Створення презентацію в програмі Power	Організаційні, когнітивні стратегії.	Перевірка результатів на кожному

		Point; Показ презентації.		етапі.
V.	Оцінювання проекту	Обговорення та нотування своїх вражень.	Стратегії контролю та оцінювання.	Написання твору
VI.	Документація проекту: друк методичних рекомендацій	Створення методичних рекомендацій на базі проекту.	Стратегії планування, організації, контролю та когнітивні стратегії.	?

Слід відзначити, що користування таблицею значно прискорює та полегшує фазу планування проекту.

Під час фази планування між студентами були рівномірно розподілені завдання, були обрані методи та стратегії їх виконання, був встановлений час реалізації проекту та способи контролю та оцінювання результатів.

Під час фази проведення проекту відбувалися контроль та перевірка завдань та встановлення подальших цілей та завдань.

Слід підкреслити, що в завдання студентів входило переклад великої кількості матеріалу з рідної мови на німецьку, що вимагало певного рівня знань, багато часу, високої концентрації уваги, це значно підвищило словниковий запас та сприяло розвитку умінь та навичок перекладу, що було дуже корисно для майбутніх перекладачів.

Презентація пройшла у форматі семінару на тему «Німці Дніпропетровська». На семінар були запрошені представник ДААД А.Крюгер та студенти - перекладачі 2-го, 3-го та 5-го курсу.

Після презентації відбулося оцінювання студентами результатів проекту. Студентам було запропоновано занотувати свої враження про перебіг та здійснення роботи. Не зважаючи на усі труднощі, критика студентів виявилася позитивною. Майже всі студенти вважають, що проектна робота

розвиває не лише мовленнєві, але й соціокультурні компетенції, а тому має відігравати важливу роль на занятті іноземної мови.

Результати проекту були відображені у методичних рекомендаціях «Назва?», які можна використовувати на заняттях з дисциплін «Лінгвокраїнознавство» та «Практичний курс німецької мови», з метою формування умінь та навичок проведення проектів, що в цілому сприятиме розвитку автономного навчання.

Підводячи підсумок, треба підкреслити найвищу ступінь зацікавленості студентів під час проведення проекту, а також під час демонстрації результатів та обміну досвідом, що означає добру мотивацію, яка в свою чергу призвела до ефективного засвоєння матеріалу. Студенти засвоїли набагато більше інформації ніж під час традиційного заняття. Але слід відмітити, що, нажаль, не всі студенти справились з завданнями вчасно. Деякі студенти не змогли вірно розподілити свій час, тому презентація проекту була представлена на тиждень пізніше ніж за планом.

Висновки.

Проаналізував класифікації проектів, умови та засоби їх реалізації та здійснив власний проект, можна зробити висновок, що проектна робота є необхідною частиною автономного навчання. Слід підкреслити, що критерії проведення проекту та автономного навчання співпадають. І проектна робота, і автономне навчання характеризуються наступними рисами:

1. Самоорганізація в процесі навчання.
2. Впровадження та використання стратегій та методів навчання.
3. Зміна традиційної ролі викладача.
4. Можливості самооцінювання.
5. Зв'язок з попереднім досвідом.
6. Орієнтація на свій власний стиль навчання.

У зв'язку з цим вважаємо, що інтеграція проектів в процес вивчення іноземної мови сприяє більшій мотивованості та самостійності студентів. Це діяльність, яка дозволяє проявити свою індивідуальність та уміння брати на

себе відповідальність за своє навчання. Усвідомлення студентів, що проект, над яким вони працюють, матиме практичне застосування (презентація, семінар, газета тощо), також сприяє підвищенню відповідальності. Проектна робота здійснюється за допомогою стратегій та технік навчання. Тому можна зробити висновок, що метод проектів є найкращим та найефективним способом формування та розвитку навичок автономного навчання.

Література.

1. Бегъом Ф. Проект на уроці іноземної мови / Ф. Бегъом// К.: Основа, 2007.- 45 с.
2. Дьоміна О. Метод проектів як засіб розвитку творчої особистості та ефективної співпраці учнів та вчителя./ О. Дьоміна// Англійська мова та література. – 2012.№3, с. 7-10
3. Олійник І.П. Використання методу проектів на уроках англійської мови як один із шляхів формування комунікативної компетентності учня. Методична розробка: з досвіду роботи. Котовськ, 2012 – 21 с.
4. Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Моисеева М.В., Петров А.Е. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие / под ред. Е.С. Полат. - М.: Издательский центр "Академия", 1999.
5. Fried-Booth D. L. Project Work. - Oxford: Oxford University Press, 1986.
6. Haines S. Projects. Resource Material for Teachers. - Harlow: Longman, 1989.
7. Hutchinson T. Introduction to Project Work. - Oxford: Oxford University Press, 1991.
8. Kilpatric W.H. The Project Method//Teachers College Record.-1918.-19 September/- P.319-334.
9. Knoll, Michael: John Dewey und die Projektmethode. Zur Aufklärung eines Missverständnisses. In: Bildung und Erziehung 45 (1992), S. 89-108.
10. Krumm, Jürgen (1991) Unterrichtsprojekte – praktisches Lernen im Deutschunterricht. Fremdsprache Deutsch 4, 1991 – S. 6

11. Lazarou, Elisabeth. Projektorientierter Deutschunterricht: „Denk-mal“: Fremdsprache Deutsch 1, Stuttgart, 1998, S. 38 – 41.
12. Rainer E. Wicke. Aktiv und kreativ lernen Projektorientierende Spracharbeit im Unterricht. - Hueberverlag, - Ismaning – 2008, 207 S.
- 13.. Reinhard D. Deutsch als Fremdsprache - Projekte im Internet. - Stuttgart: Klett, 1998.
14. <http://www0.eduhi.at/projektleitfaden/index.htm>

.